

Joosef ja unelma täydellisestä kostosta.

Ystäväkirje 1/99.

Daniel Nylund

Katso tuoreempia kirjoituksiani; [Teoblogi](#)

Johdanto

Olen jo monta vuotta halunnut kirjoittaa uusiksi 15 vuotta sitten kirjoittamani kirjan anteeksiannosta. Joku hillitön perusteellisuuden vaatimus kutsui minua kuitenkin ensin paneutumaan sen pimeään puoleen, eli koston ja väkivaltaan. Sillekin löytyy Raamatusta ainakin määrällisesti yhtä paljon perusteita kuin anteeksiannolle. Siellä on ainakin 600 erittäin väkivaltaista tarinaa, yli 1000 jaetta, joissa kuvataan Jumalan omaa väkivaltaisuutta, noin sata kohtaa, jossa Jumala käskää tappamaan ja monta tarinaa, jossa Jumala itse tappaa tai yrittää tappaa, ilman mitään ilmeistä syytä.¹ Väkiältä ja kosto näyttää olevan ainakin Vanhan Testamentin keskeisimpiä teemoja. Minua se on vaivannut lapsuudesta asti.² Siksi päätin etten millään voi lähteä käsittelemään Raamatulla perusteltua anteeksiantoa, ottamatta ensin vakavasti samassa kirjassa kuvattua ja Jumalan nimessä perusteltua väkivaltaa.

Olen lähtenyt matkalle, joka tulee olemaan pitkä ja vaivalloinen. Haluan katsella silmiin myös Raamatun sivuilla pyhitettyä väkivaltaa. Uskon **Rene Girardin** lailla, että kirja kokonaisuudessaan on kertomus pyhitetyn väkivallan vähittäisestä paljastamisesta ja voittamimisesta, joka huipentuu evankeliumeissa. Jotta voisimme ymmärtää Jeesuksen sanoman painoarvon, meidän on tarkasteltava sitä sen veristä taustaa vastaan.

Tämä kirje on pieni kappale matkastani Vanhan Testamentin julmien tarinoiden läpi. Kertomus Joosefista on poikkeuksellisen veretön ja kaunis. Mutta tarkkaan luettuna sekään ei ole läheskään niin valoisa kuin pyhäkoulunopettajani (isäni) aikanaan antoi ymmärtää.

Tämä on myös siitä poikkeuksellinen VT:n tarina, että Jumalalla ei ole ilmiaktiivista roolia siinä ollenkaan.³ Siinä ei ole mitään raflaavia yliluonnollisia ihmeitä, ei Herran enkeleitä eikä taivaallisia merkkejä tai suoraa puhetta Jahvelta. Siinä on vain tavallisia ihmisiä, heidän, tunteensa, valintansa ja käytöksensä. Motiivienkin tulkinta jätetään pääasiassa lukijan tehtäväksi.

Tarinan on luultavasti kirjoittanut tuntematon kertoja kuningas **Salomonin** aikana, joskus 900-luvulla eKr. Sen yhtenä tarkoituksena on ollut selvittää miten Aabrahamin pojanpoika, patriarkka **Jaakob**, siirtyi sukuineen Egyptiin, joskus 1700 - 1900 luvulla eKr., josta **Mooses** oli noin 400v myöhemmin kokoava heidät yhdeksi kansaksi.

Koska Spielbergin Dreamworld tai Disney-tuotanto ei vielä ole tehnyt piirrosversiota Joosefin tarinasta, teen siitä tiivistelmän niitä varten, jotka ovat jääneet pyhäkoulusivistystä paitsi. Jos tarina on sinulle liiankin tuttu, haastan sinua katsomaan sitä kanssani vielä kerran. Olen mahdollisimman uskollinen

---

1 Esim. 2Moos.4:24-26

2 Olen kymmenvuotiaana lukenut Raamatun läpi ainakin kahteen kertaan

3 Yksi poikkeus löytyy kertomuksen loppusuoralla. Jumala puhui Jaakobille unessa ja rohkaisee häntä menemään Egyptiin Joosefia tapaamaan (1Moos. 46:1-4)

tekstille, mutta tulkintani ei suostu ihannoimaan Joosefia ihan yhtä varauksettomasti kuin saarnaajat yleensä tekevät. Tämän näytelmän roolihahmoista voi löytää yllättäviäkin samaistumisen kohteita.

Jos haluat samalla seurata alkuperäistä kuvausta, lue ensimmäisen Mooseksen kirjan neljätoista viimeistä lukua.

Vanha uusperhe

Joosef syntyi keskelle jokaisen perheterapeutin pahinta painajaista. Suvun historia on täynnä veljuskateutta, kieroilua, ahneutta, petosta, väkivaltaa, traagista rakkautta, hylkäämistä, Jumalan etsintää ja Jumalan pakoilua. Yksikään moderni uusperhe monimutkaisine sukulaissuhteineen ei vedä vertoja tämän vanhan perheen kiemuroille. Joka nurkka oli ladattu jännitteillä, katkerilla muistoilla ja piilokaunalla.

Ennen Joosefia perheessä oli patriarkka **Jaakob**, kymmenen poikaa, tuntematon määrä tyttöjä ja neljä vaimoa. Yksi vaimoista oli varsinaisen vaimokaupan kylkiäisenä saatu pakkopulla (**Leea**). Kaksi vaimoista eivät oikeastaan olleet vaimoja ensinkään, vaan synnyttäviä kotiapulaisia (**Silpa** ja **Bilha**). Jaakobin suuri rakkaus, **Raakel**, oli pysynyt hedelmättömänä ja oli siksi aivan sairaana kateudesta Leea kohtaan (joka muuten oli hänen isosiskonsa). Tähän asti syntyneet lapset nyt vain olivat Jaakobille olemassa, koska sellaista sattuu, kun samassa teltassa nukutaan. Naisethan taistelivat keskenään Jaakobin suosiosta synnyttämällä hänelle kilpaa lapsia. Mutta isännän maailma pyöri kokonaan hedelmättömän Raakelin ympärillä. Häneen Jaakob oli aikanaan rakastunut ensisilmäyksellä niin intohimoisesti että syöksyi päistikkaa suutelemaan häntä ja puhkesi heti sen jälkeen hillittömään itkuun.⁴

Kyllä minäkin tiedän jotain monimutkaisesta ja repaleisesta yhteisöelämästä, mutta minun menneet painajaiseni ovat rauhoittavia iltasatuja tähän perheyhteisöön verrattuna.

Kun Raakel, kokeiltuaan lemменmarjoja⁵ ja vaikka mitä muita taikoja lopultakin tulee raskaaksi, aikaisemmin syntyneillä pojilla oli kaikki syy olla huolissaan asemastaan.

Ison kakaralauman jälkeen Jaakob saa vihdoin lapsen elämänsä kuningattaren kanssa. Riemulla ei ole rajaa. Joosef oli vanhan miehen iltatähti, kauan odotettu toiveitten täyttymys, suuren rakkauden ainut hedelmä. Tietenkin Joosefista tulee Jaakobin silmissä koko veljessarjan kruunu.

Joosef ei ollut vain lellikuopus, vaan myös potentiaalinen esikoinen. Kaikilla veljillä oli nimittäin hyvät syyt pelätä, että Jaakob ohittaisi normaalin perimäjärjestyksen ja nimittäisi Joosefin koko klaanin johtajaksi ja isänsä perinnön saajaksi. Jaakobin isoisä, **Aabraham** oli luvannut, että heistä kasvaisi vielä iso ja merkittävä kansa, jolle oli luvattu ihan oma maakin. Joosef oli kuitenkin se, johon Jaakob sijoitti suurimmat ja kalleimmat unelmansa. Vihdoin hän oli saanut jälkeläisen, jonka kautta voisi unelmoida mahtavia. Joosef syntyi luvattujen siunauksien täyttäjäksi.

Syntipukki

Ei ole mikään ihme, jos Joosef on jo murkkuikänsä mennessä oppinut miten pelata edukseen asemansa kuopuksena ja mahdollisena pääperijänä.

Hän sai ilmaiseksi kaiken sen isällisen huomion, jonka eteen 10 vanhempaa veljestä olivat joutuneet turhaan tekemään työtä koko ikänsä. Hänen ei tarvinnut edes raataa käytännön töissä niinkuin he, vaan

---

4 1Moos. 29:9-11.

5 1Moos. 30:14,15

sai pysyä kotona pitämässä seuraa isälleen. Hänen harrastuksiinsa kuuluikin raportoida isälleen vanhemmista veljistään kuulemiaan pahoja juoruja⁶. Ja niitähän näin riitaisessa perheessä varmasti riitti. Kaiken kukkuraksi isä teetti tälle pikku kantelupukille vielä silmiinpistävän upeat vaatteet, joiden värit ja materiaalit muistuttivat kuninkaallisten pukeutumista.

Tietenkin veljesten kateus kukoisti, eikä yksikään heistä suostunut puhuttelemaan Joosefia ystävällisesti.⁷ Hän oli alusta lähtien heidän yhteisen perheongelmansa selitys ja syy, itsestään selvä syntipukki. He vihasivat Joosefia vähintään yhtä paljon kuin Jaakob helli häntä.

Jaakob näki oman loistokkaan tulevaisuutensa, Israelin ennustetun suuruuden, Joosefissa. Joosefin ei tarvinnut kuin sisäistää isänsä unelmat, käyttäytyäkseen ärsyttävän kuninkaallisesti. Veljesten ei tarvinnut kuin haluta sitä mitä Joosef halusi, kokeakseen hänet kilpailijakseen. Kaikki halusivat olla isänsä suosikkeja ja saada valtaa toisen yli.

Mutta Joosefin asema oli suvereeni. Raakel tosin synnytti Jaakobille vielä toisenkin pojan, **Benjaminin**, mutta vasta 16 vuotta myöhemmin.⁸ Tämän jälkeen Joosefin ja isän suhteet luultavasti vain kiintyvät, koska Raakel kuoli synnytykseen. Pikkuveli ei ehtinyt millään tavalla uhata Joosefin asemaa. **Benjamin** ei osannut vielä edes kävellä, kun tämän tarinan alkujännitteet alkavat käydä veljeksille sietämättömiksi.

Lellikuopus alkoi kertoa unista, joissa muka ennustettiin että koko perhe tulisi vielä kumartamaan häntä. Silloin veljesten tähän asti vaivoin hillitsemä kateus muuttui vaaralliseksi raivoksi. He päättivät hankkiutua ongelmastaan eroon. Syntipukki oli tapettava.

Tilaisuus tuli kun Joosef, isänsä pyynnöstä, meni veljesten työmaalle kysymään heidän kuulumisiaan. Veljekset tunnistivat Joosefin kirjavista vaatteistaan jo kaukaa, ja päättivät että nyt se tehdään. He olivat kaukana kotoa eikä muita silminnäkiä olut paikalla.

Tosipaikan edessä veljeksistä vanhin, **Ruben**, alkoi kuitenkin jänistää. Ehkä hän oli kuullut kertomuksen **Kainin** päälle jääneestä veren kirouksesta. Häntä hirvitti ajatus tahrata kätensä veljensä vereen ja ehdotti, että nulikka vain heitettäisiin kuivaan kaivoon. Isoveli suunnitteli myöhemmin pelastavansa Joosefin sieltä. Muiden suostuttua kompromissiin, veljekset istuutuivat kaivon äärelle syömään eväitä ja miettimään mitä tehtäisiin seuraavaksi.

Keskustelun aikana **Juudakin** tuli tunnon tuskiin. Vedoten veljesten rahanahneuteen hän ehdotti että Joosef myytäisiin orjaksi ensimmäiselle ohikulkevalle kaupparavaanille.⁹ Eikä heidän tarvinnut kauan odotella.

Rubenin ja Juudaan käytös osoitti, että lynkkaushenki ei ollut yksimielinen. Kumpikin yritti pelastaa Joosefin murhalta, uskaltamatta kuitenkaan suoraan uhmata kiihtyneen enemmistön valtaa. He varmaan ymmärtäisivät kuinka pelottavaa on yksin asettua esim. koulukiusatun puolelle. Uhrin puolustaja altistuu itsekkin uhriksi. Sitä riskiä yksikään veljistä ei uskaltanut loppuun asti ottaa. Siksi tämäkin syntipukki lopulta uhrattiin, ei kuitenkaan tappamalla, vaan karkottamalla.

Kamalin kohtalo on tietenkin uhrilla itsellään. Mutta seuraavaksi vaikeinta on niillä, joiden rohkeus puolustaa pettää viime hetkellä. Viittä-vaille-sankarin siunauksiin ei kuulu hyvä yöuni. Rauha ja

---

6 1Moos. 37:2.

7 1Moos. 37:4

8 C.F. **Keil and F Delitzsch**. *Commentary on the Old Testament*. Vol 1. Eermans. Grand Rapids. 1980. s. 335

9 Kauppahinta oli 20 hopeasekeliä (1Moos. 37:28), joka arkeologisten todisteiden mukaan oli täsmälleen sen ajan oikea orjan hinta. 1700-luvulle eKr. Noin tuhat vuotta myöhemmin orjan hinta oli jo viisinkertaistunut.

harmonia syntyy vasta silloin kun uhraaminen on ollut täysin yksimielinen. Sellaisen uhraamisen jälkeen kaikki nukkuvat yönsä hyvin ja tulevat ainakin jonkin aikaa hienosti toimeen toistensa kanssa. Tämä uhri ei ratkaissut mitään.

Kaupan jälkeen veljekset lavastivat Joosefin kuoleman repimällä hänen diivaviittansa rikki ja kastamalla riekaleet teurastetun vuohipukin vereen. Kotiin tultaessa Ruben oli jälleen lojaali veljilleen. Yhdistihän heitä kuitenkin yhteinen kokemus laiminlyövästä isästä, ja nyt vielä yhteinen salaisuus, jonka varjeleminen oli kaikkien yhteisen edun mukaista.

Rubenin ei tarvinnut suoraan valehdella isälleen mitään. Hän vai kysyi viattomasti, näyttivätkö rievut jotenkin tutuilta. Jaakob teki itse juuri sen johtopäätöksen, jonka he halusivatkin.

“Poikani puku! Villipeto on hänet syönyt, Joosef on raadeltu hengiltä!”¹⁰

He myivät valheensa yhtä sujuvasti kuin veljensä. Lavastamalla veljensä karkotuksen onnettomuudeksi he yrittivät karkottaa mielestään veljensä karkotuksen: *“Kukaan ei tehnyt mitään. Jotain vain tapahtui.”*

Veljesten kannalta Joosefin myymisestä ei kuitenkaan ollut mitään hyötyä. Jaakob suri nuorimpansa menetystä niin antautuneesti, ettei huomannut muita lapsiaan senkään vertaa kuin ennen. Hän ei edes huolinut heidän lohdutustaan. Salaisuuden kantajina, he tuskin olisivat edes osanneet lohduttaa isää.

Jo tässä vaiheessa kertomus alkaa poiketa tyypillisestä uhrimyytistä, jonka kaava on suunnilleen seuraavanlainen:¹¹

1. Yhteisössä on vakaa järjestys. Kieltoja ja tabuja ei rikota. Hallitsijan valta on kyseenalaistamaton. *Kaikki ovat yhden alla.*

2. Kriisi yllättää yhteisön. Seuraa kaaosta, tottelemattomuutta, kilpailua, syytelyä ja uhmaa. *Kaikki ovat kaikkia vastaan.*

1. Syntipukki valinnan jälkeen syntyy yksimielinen enemmistö – miinus yksi. Uhraamisessa toteutuu tilanne jossa *kaikki ovat yhtä vastaan*

2. Uhraamisen jälkeen kriisi on väistynyt ja yksimielisyys on palannut. *Kaikki ovat jälleen kaikkien puolella.*

3. Uusi järjestys ja valta luodaan, jotta vastaavanlainen kriisi ei syntyisi uudestaan. Kun vanhat säännöt ja tabut on vahvistettu tai uusia luotu tilalle ja valtamekanismi tarkastettu *kaikki ovat taas yhden alla.*

Tämä tarinan kertoja kuitenkin paljastaa kaikki-yhtä-vastaan -systemin moraalisen kyseenalaisuuden, eikä mainitse ainuttakaan hyvää seurausta siitä. Hänen sympatiansa ovat uhrin puolella, vaikka uhri tuskin oli edes ihan viaton. Niin kuin tarina Kainista ja Aabelistakin, tämän kertomuksen tarkoitus on paljastaa lukijalle millä tavalla uhreja tehdään ja ettei kollektiivista väkivaltaa voi eikä saa pyhittää.

Mytologiassa niin hyvin toimiva syntipukin uhraaminen ei tässä tarinassa toimi. Epäsuorasti samaa kaavaa kyllä tarjotaan myöhemmin.

---

¹⁰ 1Moos. 37:33.

¹¹ Muuteltuna sovellettu kirjasta: **James G Williams**. *The Bible, Violence & the Sacred*. Harper. San Francisco. 1989. s. 57

Uhri vaihtaa uraa

Joosef sensijaan aloitti uuden uraputken, **Faaraon** hoviherran, **Potifarin** orjana. Siinä asemassa hän vähitellen kohosi eräänlaiseksi talkkariksi, jolla on avaimet kaikkiin huoneisiin.

Isäntä oli luultavasti kuohittu mies¹², eikä *“hän itse välittänyt mistään paitsi ruuasta, jota hän söi.”*¹³ Ei siis ihme että kyvyttömän ja läskistyneen Potifarin seksuaalisesti turhautunut vaimo alkoi vikitellä miehensä nuorta ja komeaa luotto-orjaa. Vaikka Joosef oli juuri saavuttanut sukukypsän iän ja himotkin olivat varmaan sen mukaiset, hän torjui ihmeen sitkeästi emäntänsä seksuaalisen työpaikka-ahdistelun. Lopulta lemmen nälkään nääntymässä oleva kotirouva tarjoaa aiheen historian ehkä ensimmäiselle kuvaukselle siitä, kuinka nainen yrittää raiskata miehen. Hän kävi Joosefiin kiinni ja repi häneltä vaatteet päältä. Mutta Joosef oli oppinut pitämään puolensa. Hän jätti vaatteet rikospaikalle ja juoksi alastomana karkuun.

Katkeroitunut nainen käytti klassista tempua ja pani raiskausyrityksen Joosefin piikkiin. Olihan hänellä vaatteetkin todisteena. Ymmärtäähän kuka tahansa ettei kunniallinen nainen voi sellaista tehdä.

Kertoja tarjoaa uuden version syntipukkiteemasta: Vaimo sai houkutelua miehensä vihaamaan samaa kohdetta. He löysivät lopultakin yhteisen intohimon:

“HÄN on syyllinen ongelmiimme.”

Joosef joutui heidän keskinäisen ristiriitansa syntipukiksi. Hänet uhrattiin heittämällä vankilaan, joka oli vallitseviin lakeihin nähden varsin lievä rangaistus.¹⁴ Mutta pariskunnalla riitti varmaan yhteistä keskustelun aihetta moneksi illaksi sen jälkeen. Perhekriisi oli ainakin tilapäisesti ratkaistu. Tällä kertaa uhraaminen toimi – ainakin jonkin aikaa.

Jo toistamiseen kaivoon heitetty¹⁵ Joosef ei jää tähänkään kuoppaan surkuttelemaan kohtaloaan. Hän hankkiutuu vartijoiden suosioon. Hitaasti, mutta varmasti hän kohosi luottovangiksi, vankilajohtajan palkattomaksi apulaiseksi.

Siinä vaiheessa samaan vankilaan heitettiin myös Faaraon ylimmäinen leipuri ja juomanlaskija. Molemmat näkivät unen, joista eivät saaneet mitään tolkkua. Joosef tarttui tilaisuuteen ja selitti ne enneuniksi. Hänen tulkintansa mukaan juomanlaskija palautettaisiin virkaansa mutta leipuri mestattaisiin. Ja kas. Pian molemmat saivatkin ylennyksen. Leipuri nostettiin hirteen ja juomanlaskija nostettiin takaisin Faaraon hoviin.

Joosef pyysi juomanlaskijalta vastapalvelusta (hyvin ymmärrettävistä syistä hän ei pyytänyt sellaista leipurilta). Hän ehdotti että sopivan tilaisuuden tullessa mies puhuisi hänen puolestaan, kun taas olisi täyttämässä Faaraon pikaria. Valitettavasti vankilassa annetut lupaukset yleensä unohtuvat nopeasti.

Parin vuoden päästä Faarao näki unia laihoista ja lihavista lehmistä. Koska lehmä oli **Isis**-Jumalan symboli, maan ja sen viljavuuden kuningatar, Faarao epäili että unet saattaisivat olla tärkeitä. Aika helpoista vihjeistä huolimatta kukaan hänen tietäjistään ei osannut niitä selittää. Vasta silloin juomanlaskija muisti Joosefin ja kertoi tuntevansa erinomaisen unen selittäjän.

---

12 *Poti Pherah* tarkoittaa ainakin muissa asiayhteyksissä kuohittua miestä, eunukkia

13 1Moos. 39:6.

14 Uskottomuuden yrityksestä oli määrätty 1000 raipan iskua (C.F. Keil and F Delitzsch. Commentary s. 345), joka käytännössä olisi merkinnyt kuolemista veren hukkaan. Ehkä Potifarilla sittenkin oli omat epäilyksensä vaimonsa selitysten suhteen. Ei miehetkään niin tyhmiä näissä asioissa ole.

15 Vankikopit olivat usein kuivuneita virtsakaivoja.

Joosef kiikutettiin heti parturin kautta¹⁶ Faaraon luokse. Hän selitti, että unet ennustivat seitsemää noususuhdanteen vuotta ja niitä seuraavaa seitsemää lamavuotta. Suhdanteiden tärkein indikaattori oli tietenkin agraarisen valtion viljasadon runsaus. Hän ei tyytynyt vain selittämään unia. Niiden pohjalta hän rohkeni vielä antaa sellaisia talouspoliittisia neuvoja, joita Suomen Faaraot kilpaa ampuivat alas 80-luvun loppupuolella:

“Nousukauden aikana on säästettävä pahan päivän varalle.”

Faarao riemastui niin, että nimitti kolmekymppisen Joosefin Egyptin pääministeriksi. Hallitusta ei hänen riesakseen nimitetty ollenkaan. Faarao myös varmisti Joosefin pikaisen sopeutumisen egyptiläiseen kulttuuriin määräämällä tälle aurinkojumalaa palvovan arkkipiispan tyttären vaimoksi.¹⁷ Sen lähemmäs sisäpiirin ydintä ei voi päästä.

Joosef osoittautui varsin kurinalaiseksi, ahkeraksi ja tulosvastuulliseksi valtion edun valvojaksi. Seitsemän vuotta hän leikkasi valtion kuluja ja keräsi kaiken ylituotannon varastoihin. Kiireisestä työstään huolimatta hän ilmeisesti ehti käydä välillä kotonakin, koska vaimo synnytti hänelle sinä aikana kaksi poikaa.

Esikoiselleen Joosef antoi varsin mielenkiintoisen nimen, **Manasse**, joka tarkoittaa unohdusta. Hän perusteli nimivalintaa sanoen:

“Jumala on saanut minut unohtamaan kaikki vaivani ja isäni kodin.”¹⁸

Ainakin hän muisti unohtamansa varsin hyvin, ja halusi ilmeisesti muistaa unohtamansa vastakin, koska antoi pojalleen tällaisen nimen. Manasse tulisi aina muistuttamaan häntä siitä mitä väitti unohtaneensa.

Ihan hyvä niin, sillä sekä kosto, että anteeksianto edellyttävät selkeää muistamista.

Armollisuutta oppineen ihmisen arkianteeksianto on kyllä parhaimmillaan niin sujuvaa, että se muistuttaa tietokoneen DELETE¹⁹-näppäimen painallusta. Kun syyllinen osapuoli seuraavan päivänä tulee tunnustamaan syntinsä, loukattu saattaa olla vilpittömän hämmästynyt, koska ei oikeasti muista kärsimästään vääryydestään yhtään mitään. Hän on unohtanut, koska ei alunperinkään ottanut nokkiinsa.

Mutta jos nopeasti unohtavassa anteeksiannossa on vähääkään omien tunteiden ohitusta, näennäisen hurskasta periaatteellisuutta tai falskia itsensä mitätöimistä, unohtaminen muuttaa sydämen ongelmajätteiden keräilypaikaksi – vailla välineitä niiden tuhoamiseen.²⁰

Joosef ei taatusti ole unohtanut väkivaltaista perheestään erottamista. Minä uskon siihen yhtä vähän kuin uskon, että murkuikäinen tyttö voi unohtaa inestisiä. Koko tarinan juoni paljastaa hänen puheensa hurskasteluksi. Anteeksiannon kannalta *muistaminen* on erityisen tärkeää, varsinkin silloin kun rikkomus on iso ja siitä on kulunut paljon aikaa.

---

16 1Moos. 41:14. Klani oli ajan hovimuoti.

17 1Moos. 41:45

18 1Moos. 41:51.

19 Delete = poista

20 Unohtamisen ja muistamisen merkitys katkeruuden ja anteeksiannon yhteydessä on teema, johon aion palata anteeksiantoa ja sovinnon tekemistä käsittelevässä kirjassa myöhemmin.

Sitäpaitsi, jos Joosefin isosti mainostama unohtaminen olisi ollut mitään sukua anteeksiannon ja sovinnon kanssa, niin miksi ihmeessä hän ei tässä vaiheessa soita kotiin? Kukaan ei voisi uhata häntä tässä asemassa. Hänellä olisi ihanteellinen mahdollisuus tarjota kotiväelleen sovintoa. Mutta ei.

Minusta näyttää siltä, että Joosef vain nauttii siitä ylenpalttisesta hyvityksestä, jonka on kärsimyksistään saanut. Siihen viittaa seuraavalle pojalle annettu nimi, **Efraim**, joka tarkoittaa *tuplasti hedelmällinen*. Kukapa ei toivoisi saavansa kaksinkertaisesti hyvää kaikesta siitä pahasta, minkä on kärsinyt? Joskus niin käykin. Saihan Suomen Pankin entinen johtajakin uuden työpaikan ja ruhtinaallisen eläkkeen. Kadehtikaamme heitä siitä.

Vasta kun Joosef yli parinkymmenen vuoden Egyptissä olon jälkeen alkaa lähetä neljäkymppin kriisiä, koko näyttämö on valmiiksi lavastettu draaman huipennukseen. Uhri on saanut hyvityksensä, mutta vihdoin myös oikeudella on mahdollisuus toteutua.

Ennustetut lamavuodet alkoivat ja Joosef avasi täyteen keräämänsä siilot ja alkoi myydä viljaa. Hän oli keksinyt vuosituhannen bisnesinnovaation. Myyntivoitto oli sataprosenttinen (jos ei varastokuluja lasketa). Hän oli kerännyt ilmaiseksi ja myi hyvään hintaan. Kun kansalaisilta loppuivat rahat hän huoli maksuiksi karjan. Kun sekin loppui, hän suuressa armossaan myi viljaa maata vastaan. Kun viimeinenkin neliometri yksityistä maata oli kansallistettu, kansa myi *itsensä* Faaraon omistukseen.²¹ Valtion talouden kannalta "laihoista vuosista" tuli ennen kuulumattoman lihavia.

Uhrin armoilla

Viljaa riitti myytäväksi jopa naapurimaista tulleille nälkäpakolaisille.

Tietenkin naapurissa asuvalla isä Jaakobillakin oli ongelmia ison perheensä elättämisessä. Kaikista vastoin käymisestä huolimatta Jaakobin tapa suosia vain Raakelin synnyttämiä lapsia on pysyy johdonmukaisena. Hän lähetti kymmenen vanhinta poikaansa ostamaan viljaa Egyptistä. Joosefin jälkeen nuorimmainen, Benjamin, joutui kuitenkin jäämään kotiin, koska isä pelkäsi että hänelle sattuu jotain. Muista veljeksistä ei ollut niin väliä.

Kun veljekset saapuivat Joosefin eteen hän tunnisti heidät heti. Hän ei kuitenkaan eleelläkään paljastanut sitä. Veljekset eivät tunnistanee Joosefia, koska kunnon egyptiläisenä virkamiehenä hän oli parturoinut jokaisen ihokarvansa pois, ja egyptiläinen vaatemuotikin oli vähän toisenlainen.

Nyt Joosefilla olisi täydellinen tilaisuus maksaa takaisin. Kaikki kortit olivat hänen käsissään. Spontaanisti hän otti samantien muutaman hörpyn koston suloisesta maljasta. Hän puhutteli heitä hyvin ankarasti ja sanoi epäilevänsä heitä muka vakoilijoiksi.²² Nyt oli veljien vuoro pelätä, kokea nahoissaan miltä tuntuu avuttomuus vihamielisen ylivoiman edessä.

Kukapa meistä ei olisi joskus haaveillut mahdollisuudesta vaihtaa roolia kiusaajiensa kanssa ja antaa heidän maistella juuri niitä kauhun tunteita, joita aikanaan olemme heidän edessään kokeneet? Sadistisen nautinnon huumassa voisimme sanoa:

"Ymmärrätkös nyyy-yt miltä minusta silloin tuntui!?"

Joosef sai juuri sen mahdollisuuden, josta me muut vain uneksimme. Näyttää siltä, että hän käytti sitä estoitta hyväkseen.

---

21 1Moos.47:13-26

22 1Moos. 42:7,9

Onko tämä liian epäystävällinen tulkinta? Eikö tämä sitäpaitsi ole ihan hyvä menetelmä saada koston kierre loppumaan ja toinen oikeasti tajuamaan, mitä on tehnyt? Ehkä Joosef etsi tällä tavalla vain todellista sovintoa. Tai ehkä hän vain halusi koetella olivatko veljet vielä yhtä pahoja kuin aikaisemmin?

Juuri niin vanha kirkkoraamattu antaa ymmärtää, antamalla tämän luvun otsikoksi *“Joosef koettelee veljiään”*. Tällä lyhyellä lauseella Raamatun lukijoille tarjotaan hyvin myötämielinen tulkinta Joosefin pyrkimyksistä. Hän on vain antamassa heille kunnan opetuksen. Minä epäilen että se on uskonnollista romantisoitua, sankarin väkinäistä ihannoitua.

Keksitkö sinä yhtään hyvää esimerkkiä menetelmän toimivuudesta? Eli: “Annetaan veljien (sisarten, puolison, isän ja äidin, ystävän työtoverin jne) maistaa omaa lääkettään. Ehkä ne sitten ymmärtävät miltä minusta silloin tuntui, tunnustavat syntinsä ja pyytävät minulta anteeksi.” Onko tämä menetelmä koskaan toiminut?

Ihmiskunta ei ole koston läksyn kautta oppinut mitään muuta kuin että kosto on ja pysyy. Jos minä haluan saada vastapuolen ymmärtämään miltä minusta on tuntunut ja suhtautumaan siihen empatialla, minun on otettava uudelleen haavoittumisen riski ja vain *kerrottava* heille siitä. Minä en näe muuta toimivaa menetelmää kuin tuskastaan jakaminen. Silloin en käytä toista matkivaa väkivaltaa suojanani. Minä annan toiselle mahdollisuuden joko ymmärtää tekonsa ja katua sitä, tai toistaa sen uudessa versiossa.

Kostamalla “opettaminen” tai “koetteleminen” on yritys varjella itseä haavoittumasta uudelleen. Vaikka uudelleen hylkääminen toistuisi, se ei “enää tunnu miltään.”, koska olen jo harjoitellut sitä varten. Tällä kertaa toimin kylmin sydämin.

Koston avulla “opettaminen” tai “koetteleminen” ei onnistunut Joosefin veljienkään suhteen. Jos luet tarinan loppuun, näet että he saamastaan “opetuksesta” huolimatta (tai juuri sen takia) eivät jääneet uskomaan todelliseen sovintoon, vaan pelkäsivät kosta elämänsä loppuun asti.

Joosefin tavoite saattoi olla ihan hyvä, mutta hänen käyttämänsä menetelmä oli liian uskollinen sille laille, joka oli hallinnut ihmiskuntaa tähän asti, ja oli hallitseva tästäkin eteenpäin.

Veljet matelivat kauhuissaan lattialla. Hädissään he eivät keksineet mitään muuta selitystä kuin pikkuisen siistityn totuuden:

“Meitä, sinun palvelijoitasi, on ollut kaksitoista veljestä, kaikki saman miehen poikia Kanaanin maasta. Nuorin jäi isämme luo, ja yhtä ei enää ole.”²³

Joosef jatkaa kovaa roolipeliään häijyn ovelalla käskyllä.

“Lähetäkää yksi joukostanne hakemaan veljeänne, te muut jäätte tänne vankeuteen.”²⁴

Nämähän olivat Joosefille itse asiassa vain velipuolia, toisista äideistä syntyneitä. **Benjamin** oli hänen ainoa oikea veljensä. Viimeinen muisto hänestä oli kuva viattomasta vauvasta. Hän oli Joosefin muistoissa ehkä ainoa todella viaton osapuoli koko draamassa, jos ei oteta huomioon idealisoitua isää.

Niinkuin Joosef ilmeisesti osasi odottaa, veljekset eivät osanneet päättää kuka lähtee ja kuka jää, joten hän heitti heidät vankilaan miettimään asiaa.

Parikymmentä vuotta aikaisemmin samoilla veljeksillä (Ruubenia lukuunottamatta) ei ollut mitään vaikeutta päättää kuka lähtee ja kuka jää. He kiistelivät ainoastaan menetelmästä. Nyt he joutuisivat

---

23 *1Moos. 42:13.*

24 *1Moos. 42:16.*

tekemään saman päätöksen toisinpäin. Silloin yksi lähetettiin vankeuteen. Nyt yksi oli lähetettävä vapauteen. Mutta kuka?

Kaikki epäilivät kaikkia. Kuka heistä olisi niin luotettava ettei varmasti menisi kotiin kertomaan Jaakobille uutta versiota samasta valheesta, jonka olivat tarjonneet Joosefista?

“Kaikki muut tapettiin. Minä yksin onnistuin karkaamaan. Siihen maahan ei enää ole menemistä.”

Kaikki olivat osallistuneet samaan petokseen aikaisemmin. Oliko kellään veljeksistä mitään syytä uskoa ettei kuka tahansa heistä voisi tehdä sitä uudestaan? Ei tietenkään. Olisi ollut todella mielenkiintoista olla hämähäkinä katossa, kuunnellen heidän väittelyään siitä kuka lähtee ja millä perusteella.

Kolme päivää he pähkäilivät pystymättä tekemään yksimielistä valintaa. Joosef ei jaksanut enää odottaa, vaan kutsui veljekset eteensä.

Nyt hän tarjoaa heille uutta versiota pirullisen vaikeasta valinnasta, joka heidän on tehtävä *“jos haluatte elää.”*

Kuolemantuomion uhan alla heidän täytyykin nyt valita yhden joka jää, kun muut lähtevät viemään viljaa ja hakemaan pikkuveli Benjamin näytille.

Tosi ovelaa. Nyt hän tarjoaa veljilleen mahdollisuuden toistaa vanha rikoksensa, melkein alkuperäisessä muodossaan. Äänestetään vain siitä kuka veljeksistä on hankalin. Jätetään hänet Faaraon vankilaan mätänemään ja mennään isän luokse sanomaan, että *“voi, voi, taas on yksi pojista jäänyt leijonan alle, mutta onneks’ viljat sentään saatiin pelastettua.”*

Ei edes **Dante** olisi voinut keksiä veljeksille moraalisesti kuumempaa sulatusuunia. Joosef paistaa heitä kuin makkaroita kiirastulessa. Kuka heistä kypsyy ensin?

Jokainen heistä aavisti viimeistään tässä vaiheessa, että asetelmassa on jotain kiusallisen tuttua. Näyttää siltä, että he eivät edes yritä tehdä valintaa siitä kuka jäisi panttivangiksi. Kukaan heistä ei myöskään tarjoudu sellaiseksi. Mutta Joosefin viesti oli kyllä alkanut mennä perille ja vanha syyllisyys alkoi tihkua esille, kuin rasva kuumuudessa.

Tietämättä, että Josef ymmärsi heidän kieltään, koska hän puhui heille tulkin kautta, he alkoivat vihdoin puhua ääneen siitä, mikä jo jonkin aikaa oli ollut kaikkien mielessä:

“Me olemme todellakin ansainneet rangaistuksen siitä, mitä teimme veljellemme. Me näimme hänen hätänsä, kun hän rukoili meiltä apua, mutta emme kuunnelleet häntä. Siksi me nyt olemme ahdingossa.”²⁵

Tulihan se sieltä. Vihdoin he tunsivat jotain siitä hädästä, mitä Joosef oli 17-vuotiaana tuntenut, kun veljet olivat heittäneet hänet kaivoon ja sen jälkeen myyneet orjaksi. Kaikkien näiden vuosien jälkeen heidän korvissaan soi kaivoon heitetyn nuorukaisen hätäiset rukoukset. Muisto, joka oli riivannut heitä, tai ollut autuaassa unohduksessa tuli vihdoin esille. “Opettavainen” kosto oli päässyt ainakin puolitiehen.

Silloin **Ruben**, joka oli alunperin yrittänyt kaivojuonellaan pelastaa Joosefin hengen, uskaltamatta kuitenkaan selkeästi asettautua uhrin puolelle, sai mahdollisuuden hurskastella:

“Enkö minä sanonut teille: ”Älkää tehkö paha nuorukaista vastaan.” Mutta te ette kuulleet minua. Katsokaa, nyt kostetaan hänen verensä.”²⁶

---

25 1Moos. 42:21.

Tyypillistä jälkimäätystä mieheltä, joka aikanaan ei uskaltanut loppuun asti olla uskollinen omalle oikeuden tajulleen. Ehkä hän oli sanonut nuo sanat silloin, mutta nyt hän asettaa veljet vastuuseen siitä, että *he* eivät seuranneet niitä.

Mutta Ruben oli myös oikeassa:

“Nyt meille kostetaan...”

Hän ei vain tiennyt, että kostaja oli *“se jota ei enää ole”*

Ehkä juuri Rubenin sanat pilasivat Joosefin salaisen nautinnon. Joosefhan nimenomaan oli kostamassa. Nyt hän kuitenkin havahtui oman sisäisen taistelunsa rintamalinjalle: Toisaalta halu nauttia vallasta ja antaa veljien maistaa omaa lääketään. Toisaalta tarve päästä sovintoon perheensä kanssa, tai ainakin nostalginen ikävä kotiin.

Kostajan tunteetonta haavoittumattomuutta takaava haarniska murtuu hetkeksi. Hänen on pakko vähäksi aikaa kääntyä heistä pois, salatakseen kyyneleensä, piilottaakseen sen mitä hän ei uskalla jakaa. Veljet eivät edes huomaa sitä, ennen kuin Joosef on taas kerännyt sfinksin kasvonsa sirpaleet kivikovaksi naamioksi. Hän kääntyy heidän puoleensa ja viheltää pelin tilapäisesti poikki. Kiusaaminen saa tältä erää loppua tähän.

Hän peruu uhkavaatimuksensa ja vapauttaa veljensä mahdottoman tuntuista valinnasta, määräämällä että Rubenista seuraava, Simeon, jää panttivangiksi. Joosef muisti hyvin, että Ruben ei ollut edes paikalla kun hänet myytiin orjaksi, ja päästi tämän helpommalla.

Mutta ei Joosefin juonittelu tähän loppunut. Hän antoi palvelijoilleen käskyn täyttää viljasäkit ja panna maksuksi saadut rahat siementen joukkoon. Veljekset saivat jopa ilmaiset eväät kotimatkaansa varten. Joosef leikki vallallaan ja varmisti, että veljesten kotimatkafileit eivät olisi liian helpottuneita. Hän pelasi heidän tunteillaan, silloinkin kun ei ollut itse läsnä. Ehkä jossain säkkien yläpuolella leijui pirullinen haamu joka ilkkui: *“Minkälaisilla valheilla te meinaatte tästä selvitä?”*

Kotimatalla yksi veljeksistä avasi säkkinsä syöttääkseen aasiaan ja löysi sieltä rahat. Viimeistään nyt heidän konseptinsa menivät ihan sekaisin.

“Silloin he katsoivat toisiaan pelästyneinä ja vavisten ja sanoivat:

“Mitä Jumala onkaan tehnyt meille?””²⁷

Kun eivät muuta selitystä keksineet, he tekivät kuin kunnan uskovat yleensäkin ja panivat rahojen ilmestymisen Jumalan piikkiin. He eivät kuitenkaan tieneet oliko tämä Jumalan piruilua vai palkintoa, tai jotain siltä väliltä. Kauhusta päätellen he pelkäsivät näkymättömien voimien pahan tahtoista juonittelua. Syyllisen mieli on altis vainoharhoille. Ehkä heitä nyt vakoilun lisäksi syytettäisiin vielä Faaraon omaisuuden varastamisesta? Sinä iltana olisi Valiumille ollut käyttöä.

Kotiin tullessaan he löysivät loputkin rahat säkeistä ja paniikki oli täydellinen. Isä Jaakobkin pelästyi. Kun hänelle kaiken lisäksi kerrottiin että ainoa jäljellä oleva lempipoika oli vietävä Egyptiin, hän putosi pateettiseen itsesääliin:

“Te olette vieneet minulta lapseni! Joosefia ei enää ole, Simeonia ei enää ole, ja nyt aiotte viedä vielä Benjaminin! Minun elämäni on pelkkää surkeutta!”²⁸

---

26 1Moos. 42:22.

27 1Moos. 42:28.

28 1Moos. 42:36.

Mää, mää, mää. Ikäänkuin kyseessä ei olisi kenenkään muun kuin hänen kärsimyksensä. Sitäpaitsi Simeonhan on vain panttivankina. Ei häntä ole tapettu. Benjaminia vaaditaan Egyptiin vain todistukseksi siitä että veljekset ovat puhuneet totta. Mutta Jaakob pitää molempia jo valmiiksi kuolleina ja surkuttelee itsekeskeisesti vain *omaa* kurjuuttaan. *Poikien* elämästään tässä oli kysymys.

Hän syyttää lapsiensa menetyksestä jäljellä olevia veljiä, tietämättä kuinka oikeassa olikaan, ainakin Joosefin kohdalla. Mutta hetkeäkään hän ei mieti, millä tavalla hänen oma asenteensa ja käytöksensä on vaikuttanut koko perhehelvetin syntyyn.

Syylisyyden riivaama **Ruben** turvautuu ikivanhaan tapaan. Hän tarjoaa molemmat poikansa isänsä tapettaviksi, jos hän ei tuo Benjaminia takaisin. Jaakob voisi uhrata kaksi viatonta lasta purkaakseen vihansa, jos matka epäonnistuu.

Sekään ei auta. Jaakob takertuu 23-vuotiaaseen Benjaminiin kuin elämänsä tarkoitukseen, eikä laske irti. Hän haukkuu vielä poikiaan siitä, että ovat mokanneet koko jutun kertomalla “sille miehelle”, että heillä on pikkuveli.²⁹ Typerykset. Olisivat edes valehdelleet.

Vasta kun ruoka oli ihan loppu, veljekset yrittävät uudestaan suostutella isäänsä. Tällä kertaa remmiin astuu Juuda. Jaakob oli jo torjunut esikoisensa Rubenin yritykset. Leevi ja Simeon, seuraavat järjestyksessä, eivät uskaltaneet edes yrittää, koska isä kantoi heille kaunaa vanhoista jutuista.³⁰

Leevi ei lupaa elää syyllisenä isänsä edessä loppuikänsä, jos retki ei onnistu. Sekään ei tee vaikutusta isään. Lopulta hän sanoo:

“Jollemme olisi näin vitkastelleet, olisimme ehtineet käydä siellä jo kaksikin kertaa.”

Yksinkertainen ja realistinen aikatauluargumentti oli se, joka lopulta puri Jaakobiin. Väkihän näki jo nälkää. Jos matkaa vielä viivytettäisiin kenestäkään ei kohta olisi lähtijäksi.

Silloin Jaakob suostuu ja päästää Benjaminin mukaan. Hän vetäytyy kuitenkin loppuun asti marttyyriin roolin varjoon sanoen, että jos Benjamin ei tule takaisin veljekset ovat vastuussa siitä, että isä menee manalan maille.

Oletko itse joskus joutunut suoraan tai epäsuoraan vastuuseen isäsi tai äitisi elämästä? *“Se on sinun syyksi jos minä kuolen”*

Siinä tapauksessa voi varmaan ymmärtää minkälaisen taakan Jaakob asettaa poikiensa harteille.

Varmuuden vuoksi he päättävät palauttaa säkeistään löytämänsä rahat ja varaavat ylimääräisiä lahjoja mukaansa, parhainta mitä maasta löytyy.

Saattajaispuheensa loppuksi Jaakob vielä sanoo:

“Mutta jos minun täytyy menettää lapseni, käyköön sitten niin.”³¹

Ikäänkuin hänellä ei muita lapsia enää olisikaan kuin Benjamin. Muilla pojilla oli viimeinen mahdollisuus todistaa isälleen, että hekin ovat tärkeitä. Mutta heidän arvonsa isän edessä oli täysin sidottu siihen onnistuivatko he palauttamaan Benjaminin takaisin isänsä luo.

Kun he tulivat uudestaan Joosefin eteen, hän aloittaa tämän kertaisen opetuksensa paradoksaalisella shokkihoidolla. Veljekset saavat päivälliskutsun Faaraosta seuraavan yksityiseen kotiin.

---

29 1Moos. 43:6.

30 1Moos.34.

31 1Moos. 43:14.

Uusi tulva epäilyjä. Ensimmäisellä reissulla heidät heitetään vankilaan ja uhataan tappaa. Toisella kerralla heidät kutsutaan suoraan Joosefin ylellisen kodin päivällisvieraisiksi. Mistä oikein on kysymys? Olihan se kaikkien tiedossa, että egyptiläiset pitivät sopimattomana syödä yhdessä heprealaisten kanssa. Hehän tappoivat saastaisia eläimiä omin käsin. Sellaisia pidettiin Egyptin ylimmässä kastissa saastaisina raakalaisina.

Pahinta pelkäävät veljet epäilevät että tämä on vain salajuoni heidän päänsä menoksi. Selustansa varmistamiseksi he kertovat Joosefin huoneenhaltijalle palauttaneensa kaikki säkeistään löytämänsä rahat.

Huoneenhaltija on sujuvasti Joosefin juonessa mukana ja valehtelee ettei heillä ole mitään syytä palauttaa mitään. Hän vakuuttaa saaneensa rahat ja selittää että Jumala on varmaan sijoittanut aarteen heidän säkkeihinsä.

Kuka vielä voi väittää etteikö Joosef tässä muka leiki Jumalaa – ja hyvin pirullista sellaista?

Panttivangiksi jäänyt Simeonkin ohjataan vankilasta suoraan juhlapöytään. Mies parka oli varmaan jo ehtinyt päätellä että veljet olivat tehneet hänelle oharin, kun paluuseen meni näin kauan.

Ennen päivällistä veljekset asettavat kaikki lahjuksensa pöydälle ja odottavat Faaraosta seuraavan tuloa kuin maailmanloppua.

Joosef ei tullessaan noteeraa lahjoja ollenkaan, vaan kysyy heidän vanhan isänsä vointia. Veljekset vakuuttelevat, että isä voi hyvin ja pelkäävät varmaan, että seuraavaksi hänetkin pitää tuoda Egyptiin.

Kun Joosef tunnistaa Benjaminin, veriveljensä, jota ei ole koskaan aikuisena nähnyt, hän ei pysty hillitsemään itseään vaan menee nurkan taakse itkemään. Benjamin on yhtä peloissaan kuin muutkin veljet ja Joosef tietää varsin hyvin että se on ihan kohtuutonta.

Mutta kiero peliä on vaikea lopettaa, kun sen on kerran aloittanut. Eihän pääroolin esittäjä voi yhtäkkiä pillahtaa itkuun kesken ankaran ja kovan roolisuorituksen. Silloinhan kaikki olisi pilalla. Olen kuullut monta vastaavaa tarinaa aikuisista lapsista, jotka kotona käydessään käyttäytyvät kovasti ja torjuvasti (*“Koska en ikinä päässyt teitä lähelle, tekään ette pääse minua lähelle”*). Pois matkallaan he jo itkevät autossa – eivätkä ikinä kerro sitä omaisilleen.

Hän kokoaa itsensä, pesee kasvonsa ja astuu pokkana uudestaan veljien eteen. Seuraavaksi hän määrää heille ikäjärjestyystä vastaavat istumapaikat ruokapöydän ääressä. Ele on pieni, mutta vaikuttava. Miten tämä mies voi tietää veljesten syntymäjärjestyksen? Hänellä täytyy olla suorastaan yliluonnolliset lahjat. Huh!

Ilmapiiri värisee maagisen pelottavaa uhkaa.

Siinä he istuvat pöydän toisella puolella, kuin pienet lapset suuren pahan noidan linnassa, tietämättä mitä tai kuka seuraavaksi syödään. He katsovat ihmetellen toisiaan kun Benjaminille kannetaan viisinkertainen annos ruokaa. Joosef haluaa varmaan nähdä kadehtivatko he Benjaminin saamia etuoikeuksia samalla tavalla kuin aikanaan kadehtivat häntä. Tarina ei kerro kadehtivatko, mutta luulen, että siinä tilanteessa epäreilusti jaetun ruoka-annoksen kadehtiminen olisi tuntunut maailman joutavimmalta asialta. Juomaakin tarjotaan niin paljon, että lopulta koko veljessarja on kännissä. Kohteliaisuudesta piti tietenkin juoda, mutta samalla piti varoa ettei juonut itseään puolustuskyvyttömäksi.

Eikö tämä olisi ollut sopiva ilta lopettaa koko julma pelleily? Siinähe he vihdoinkin istuivat, kaikki yhdessä. Eikö Joosef ole jo läksyttänyt heitä ihan tarpeeksi? Jos hän ylipäänsä kaipasi sovintoa, niinkuin hänen kyyneleistään voi hyvällä tahdolla päätellä, niin eikö juuri tuona iltana olisi ollut

huippuhetken aika? Hän olisi voinut luopua tulkistaan, ajaa palvelijat tiehensä, alkaa puhua hepreaa, ja paljastaa oikean henkilöllisyytensä.

Mutta kun ei. Joosefin piina oli kestänyt pitkään ja niin saisi veljestenkin piina kestää.

Joosef uusi vanhan temppunsa ja käski panna viljasta maksetut rahat takaisin säkkeihin. Sen lisäksi hän laitatti oman hopeisen, ennustuksiin käytettävän “kuiskausmaljan”,³² Benjaminin säkkiin. Se oli egyptiläisissä ennusriiteissä erittäin tärkeä taikaesine.

Seuraavana aamuna Joosef laski krapulaiset, mutta helpottuneet veljekset kotimatkalleen. Päätä särki, mutta henki oli tallella.

Iltapäivällä Joosef käski sotilaansa ajaa heitä takaa ja syyttämään heitä varkaudesta. Sotilaiden piti vielä kysyä:

*“Miksi olette palkinneet hyvän pahalla.”*³³

On se kumma kuinka vaikeaa on sanoa asioita suoraan. Erityisen vaikeaa se on ihmiselle, joka on vuosikymmeniä kantanut kaunaa. Hän yrittää mieluummin lavastaa tilanteita, uusia keinotekoisesti rakennettuja riitoja, joissa hän vihdoinkin saisi sanottua jotain siitä, mitä aina on halunnut sanoa.

Juuri niin Joosefkin näytti tekevän. Paitsi että hän käytti epäsuoran viestin lähettämiseen sotilaita. Kuinka turvallista.

Joosef näytti olevan katkeroituneen ihmisen tyypillisimmässä harhassa: *“Minä hyvä. Sinä paha.”* Katkeruuden ja kostonhalun ytimessä uhrin todellisuuden taju hukkuu perusteellisesti. On niin loukattu olo, että muiden tekemiset pitää keinotekoisinkin menetelmin saada näyttämään niin pahoilta kuin mahdollista, jotta oma uhrin asema näyttäytyisi mahdollisimman viattomalta. Jos tämä on lähestulkoonkaan oikea tulkinta, Joosef on maailmanhistorian ensimmäinen ihminen, joka tietoisesti yrittää kääntää uhrin aseman edukseen (nykyäänhän se ei ole mitenkään tavatonta).

Veljekset olivat tietenkin kohtuuttomasta syytöksestä loukkaantuneita ja uhosivat, että se jolta varastettua tavaraa löytyy joutaa mestattavaksi. Loput jäisivät Faaraon orjiksi.

Tätäkö Joosef ennakoi ja toivoi? Että saisi veljekset provosoitua itse lausumaan oman tuomionsa? Siinä tapauksessa hän todellakin oli manipuloinnin mestari.

Kun taikamalja sitten löytyi Benjaminin säkistä ja rahat muitten säkeistä, ei auttanut kun palata itse valitun tuomion toteuttajan eteen.

Joosef hekumoi vallallaan ja vetää psykologisesti sadistisen roolinsa ihan uskomattomiin äärimmäisyyksiin.

*“Mitä olettekaan tehneet! Olisihan teidän pitänyt tietää, että minunlaiseni mies näkee salatutkin asiat.”*³⁴

Vallan huippu on juuri tässä: **“Minunlaiseni mies** näkee teistä sellaista, mitä itsekään ette tunnista tai tunnusta. Minulta on turha salata mitään. Minä kyllä tiedän mihin te pyritte. Motiivinne eivät ole minulta salassa. Minua on turha paeta. Maan päällä ei löydy sellaista piilopaikkaa, jonne minun valtani ei yltäisi. Minä vainoan teitä vaikka unissanne.”

---

32 Suomenoksessa alkuperäisen sanan merkitys ei vain tule esille.

33 *1Moos. 44:4.*

34 *1Moos. 44:15.*

Kaikki tarjoutuvat hädissään tuomarinsa orjiksi. Mutta Joosef näyttölee hurskasta ja Jumalaa pelkääväistä tuomaria. Hän määrää, että vain syyllisen tarvitsee jäädä hänelle orjaksi. Muut saisivat lähteä rauhassa kotiin.

Tämän pidemmälle hän ei enää voi mennä. Nyt ei puhuta enää panttivankeudesta, vaan siitä, että koko porukan pahin painajainen sittenkin toteutuisi. Joosef oli lavastanut veljensä syylliseksi rikokseen, joka asetelmaltaan tarkalleen toisti alkuperäistä vääryyttä. Jaakob menettäisi toisenkin lempipojistaan, mutta tällä kertaa hän ei vain valittelisi kohtaloaan vaan syyttäisi siitä poikiaan. Tätä he eivät ikinä saisi anteeksi.

Joosef on niin oman kostonhalunsa pauloissa, että on itse tekemässä jotain yhtä anteeksiantamatonta, kuin hänen veljensä aikanaan tekivät. Hän on viittä vaille valmis matkimaan juuri sitä julmuutta, jonka uhriksi itse aikanaan joutui. Tässä äärimmäisen jännitteisessä tilanteessa, ero sen välillä mitä veljet joskus olivat olleet ja mitä Joosef nyt oli, alkaa uhkaavasti kuroutua umpeen. Kun kosto saavuttaa kliimaksinsa, uhrista on tullut täysin uhraajansa kaltainen.

Kosto, joka peruuntui

Silloin Juuda astuu Joosefin eteen ja pyytää nöyrästi lupaa pitkään puheeseen. Hän kertoo koko perheen traagisen historian, nuorimman veljen “häviämistä” myöten. Siitä hän tosin kertoo vain Jaakobille välitetyin version, eikä siis vieläkään anna Joosefille sitä tunnustusta, jota tämä ilmeisesti yrittää heiltä kiristää.

Sitten hän puhuu tulevaisuudesta ja vetoaa siihen, että isä yksinkertaisesti kuolee murheeseen, jos he palaavat ilman Benjaminia. Juuda ei voisi sitä kestää ja siksi hän tarjoaa itseään orjaksi Benjaminin tilalle.

Se on aika paljon tarjottu. Mies, joka aikaisemmin oli osallistunut *kaikki yhtä vastaan* -väkivaltaan, on nyt vapaaehtoisesti tarjoutumassa *yksi kaikkien puolesta* -rooliin. Jos kukaan tämän kertomuksen henkilöistä on tähän mennessä oikeasti mennyt itseensä, se on Juuda. Hän on myös ainoa, joka maksamalla näin suuren hinnan rikoksestaan on valmis uskottavan tuntuisesti sovittamaan tekemänsä pahan teon. Hän valitsee elinikäisen orjuuden, jotta viattomia uhreja olisi ainakin yksi vähemmän.

Silloin Joosefin sydän murtuu. Hän ei sittenkään ota viimeistä askelta kohti kärsimäänsä vääryyden täydellistä toistamista. Viime hetkellä hän herää maailman vahvimasta transsista, *takaisin maksamisen* loputtoman tuntuisesta hullun tanssista.

Hän käskee hoviväen poistua ja purskahtaa niin voimakkaaseen itkuun, että palvelijat kuulevat sen seinänkin takaa. Jäätyään yksin veljiensä kanssa hän parkaisee äidinkielellään:

“Minä olen Joosef. Vieläkö isäni elää?”³⁵

Veljet eivät tyrmistykseltään kykene vastaamaan hänelle mitään. Ovathan he jo monta kertaa vakuuttaneet hänelle, että isä on vielä elossa. Voiko tämä mies, joka vielä äsken tuntui täysin suvereenilta yht’äkkiä olla noin aavikolla?

Mutta hienot konseptinsa lopullisesti sotkenut Joosef pyytää heitä tulemaan lähemmäs ja jatkaa:

“Minä olen Joosef, teidän veljenne, jonka te myitte Egyptiin. Mutta älkää olko murheissanne ”

---

35 1Moos. 45:3.

Mikä tämän sai aikaan? Juudaan puheko? Sekö, että hän tarjoutui kärsimään rangaistuksen muiden puolesta? Vai oliko se äkillinen isän ikävä, taju siitä ettei ehkä koskaan enää ehdi nähdä isäänsä, joka katkaisi äärimmilleen jännitetyn jousen langan, juuri ennen kuin se ehti laueta?

En tiedä, enkä välitäkään tietää. Koston kierrettä on niin helppo ennakoida, ettei sen jälkeenpäin analysoiminen ole edes mielenkiintoista. Mutta anteeksiannossa ja sovinnossa on aina niin paljon yllätyksellisyyttä, jotain niin totaalaisesti normaalin syy-seuraus-ketjun ulkopuolelta tulevaa, ettei sitä voi ainakaan loppuun asti selittää.³⁶ Jos joku juttu tässä tarinassa on Jumalallinen ihme, niin juuri tässä hetkessä se löytyy. Jos tämä hetki tuntuu sinusta ennakoitavissa olevalta, se johtuu vain siitä, että tarina on sinulle lapsuudesta asti yhtä tuttu kuin kulunut unilelu. Sotia on helppo ennustaa, mutta rauha ja sovinto lyö aina ällikällä.

Joosef oli kuin rotkoa kohti juoksevan pillastuneen kamelin ratsastaja, joka yhtäkkiä vain löysi itsensä vastakkaiseen suuntaan kulkevan kamelin selästä. Jos häneltä kysyisit, olen varma, ettei hän osaisi sanoa hyppäsikö hän, lensikö hän, heitettiinkö hänet, vai vaihtoiko jostain muusta syystä kamelin selkää. Siitä olen kuitenkin varma, että Joosef, joka luuli voivansa hallita tilanteita ja manipuloida sydänten virtoja yhtä tehokkaasti kuin Egyptin rahaliikennettä, ei taatusti suunnitellut tätä hetkeä tällaiseksi. Sovinnon dramaattista läpimurtoa hän ei pystynyt kontrolloimaan.

Jotta mikään ei olisi täydellistä, haluan vielä kommentoida sitä tapaa, jolla Joosef lähti heti rauhoittelemaan hämmentyneitä veljiään. Mies, joka oli nähnyt niin paljon vaivaa pehmentääkseen veljensä syyllisyydestä sairaiksi, kielsi heitä yht'äkkiä tuntemasta syyllisyyttä yhtään mistään:

“Älkääkä syyttäkö itseänne siitä, että olette myyneet minut tänne, sillä Jumala lähetti minut teidän edellänne pelastamaan ihmishenkiä.

...Jumala lähetti minut teidän edellänne, jotta te jäisitte eloon ja teidän sukunne säilyisi maan päällä ja monet pelastuisivat. Te ette siis lähettäneet minua tänne, vaan Jumala.”³⁷

Heti kun hän on luopunut omasta pelistään, hän selittääkin koko jutun Jumalan peliksi. Hän julistaa veljet täysin vastuusta vapaiksi. He olivat tietämättään vain nappuloita kosmisessa nukketeatterissa, jonka kaikki narut olivat korkeimman käsissä. Niinkö todella?

Kuka tässä naruttaa ketä?

Tällaisen selityksen jälkeen kenenkään ei tarvitse oikeasti mennä itseensä. Veljien ei tarvinnut ottaa vastuuta väkivallastaan, eikä Joosefin tarvinnut ottaa vastuuta juuri päättämästään julmasta syyllisyysmanipulaatiosta. Kaikki fyysinen ja psyykinen väkivalta on kertaheitolla pyhitetty yksinkertaisen teologisen selityksen kautta. Sama idioottivarma hurskas selitys on edelleen käytössä, missä tahansa uskovat väistelevät henkilökohtaista vastuutaan tekemistään vääryyksistä, tai korvaavat todellisen anteeksiannon *kaikki-oli-vain-Jumalan-johdatusta* -höpötyksellä.

Jeesuksen näkökulmasta käsin tämä on Jumalan herjaamista, ihmisen väkivaltaisuuden panemista Jumalan vastuulle. Jumala nähtiin edelleen uhrikultin takaa: Jotta Jumala voisi toteuttaa mitään hyvää,

---

36 Olen itse kokenut sen veljeni kanssa. Olimme auttamattoman solmussa toistemme kanssa teini-iästä asti. Mitä enemmän yritimme selvittää välejäme, sitä vaikeimmiksi ne tulivat. Kerran eräässä tilanteessa, joka ei ollenkaan ollut valjastettu meidän välisten suhteiden selvittämiseen, jotain tapahtui. Sovinto yllätti meidät. Molemmat tajusivat sen, mutta kumpikaan ei ymmärtänyt sitä. Sen jälkeen puhuimme vuoden verran toisillemme hyvin vähän ja hyvin varovaisesti, ettemme vain olisi pilanneet sitä käsittämätöntä sovinnon tuntua, joka salaperäisesti oli ilmestynyt välillemme. Vieläkin ihmettelimme tuota hetkeä. Jotain sen salaisuudesta on avautunut, mutta ei niin paljon että kumpikaan kokee oikeudekseen onnitella siitä itseään.

37 *1Moos. 45:5-8.*

jotain pahaa täytyisi tapahtua. Jonkun täytyisi joutua uhriksi. Mitään hyvää ei voinut tapahtua ilman, että joku maksaisi siitä joutumalla uhriksi. Hyvää voi kyllä tapahtua väkivaltaisenkin uhraamisen jälkeen, mutta ei siksi, että Jumala sellaista vaatisi, vaan *siitä huolimatta*, että ihmiset sellaista tekevät. Palaan asiaan myöhemmin. Tämä tarina onkin vasta ensimmäisiä askeleita uhrikultin riisumisen pitkällä tiellä. Olemme vieläkin samalla matkalla.

“Sitten Joosef lankesi veljensä Benjaminin kaulaan ja puhkesi itkuun, ja myös Benjamin syleili häntä ja itki. Ja Joosef suuteli ja syleili itkien kaikkia veljiään. Sen jälkeen hänen veljensä puhelivat pitkään hänen kanssaan.”³⁸

Happy end?

Ei nyt ihan niinkään, mutta rosoinen alku vuosisatoja kestäväälle pyhitetyn väkivallan riisumisen prosessille, jonka aikana Jumalan luonne ja anteeksiannon olemus alkaa vähitellen hahmottua.

Välittömän koston uhka on väistynyt. Myötätunto ja hyvä tahto on vapautunut kahleistaan ja entiset viholliset osoittavat nyt solidaarisuuttaan toisiaan kohtaan. Veljekset ovat löytäneet ainakin kohtuullisen välirauhan keskenään.

Silti tämänkin rajallisen sovintoprosessin alla virtaa sitkeä epäilysten, pelkojen, puolittaisten totuuksien, tunnustamattomien vääryyksien ja kohtaamattomien syyllisyyksien pohjavirta. Täysin rehellistä sovintoa ei ole vielääkään tehty ja levollisen luottavainen yhteys odottaa vielä aikaansa. Niinkuin melkein kaikki sovinnon tekemiset, tämäkin on pitkäksi venyvä, ontuva ja kompuroiva taival.

Vaikka tämä aivan ilmeisesti on kertomus anteeksiantamisesta ja sen vaikeudesta, kukaan ei vielä ole edes maininnut koko sanaa.³⁹ Se lausutaan ensimmäistä kertaa vasta 17 vuotta myöhemmin, kun nyt käsittelemättä jääneet asiat uudestaan nousevat pintaan.

Kun kyyneleet on pyyhitty ja kuulumiset on vaihdettu, Joosef pyytää veljiään hakemaan isän, lapset, sisaret ja karjan omaan valtakuntaansa, missä hän tarjoutuu elättämään koko perheen jälkeläisineen.

Veljet lähtivät kotiin runsaiden antimien kanssa. Jokaisella oli uudet vaatteet. Mutta Joosefin valikoiva rakkaus näkyi lahjoissa. Benjamin sai peräti viisi vaatekertaa ja isälle oli kymmenen aasin kantamat lahjat.

Vaikka Joosef oli tällä tavalla itse syöttänyt matkalle mahdollisen riidan siemenet, hän saatesanoiksi vielä varoitti:

“Älkää riidelkö matkalla.”⁴⁰

Oliko tuo nyt välttämätöntä? Vaikka veljet ovat jo yli neljäkymppisiä raavaita miehiä, Joosef puhuttelee heitä kuin äiti joka lähettää lapsilaumansa kouluun – pakattuaan nuorimmalle viisi kertaa isomman eväspussin. Samalla kun hän suorastaan viettelee kateelliseen kilpailuun, hän varoittaa siitä.

Toisaalta. Tasan ei käy elämän antimet. Onhan meidän opittava tulemaan toimeen sen kanssa ilman väkivaltaa. Mutta en minä kyllä haluaisi siihen sellaista opettajaa kuin Joosef oli.

---

38 1Moos. 45:14,15

39 Raamatun hepreassa on monta anteeksiantoa tarkoittavaa sanaa: *kipper*, peittää; *nasa*, nostaa ylös, kantaa pois; *salah*, antaa mennä, päästää irti. Yleensä näillä sanoilla kuvataan vain Jumalan tekoina syntistä kohtaan. VT:n vallitseva käsitys on että vain Jumala pystyy ja voi antaa anteeksi, ei ihminen.

40 1Moos. 45:24.

Jaakobille uutinen oli liian hyvä ollakseen totta. Hän piti varmuuden vuoksi sydämensä kylmänä⁴¹ kunnes vakuuttui siitä, että poikien puheet eivät olleet hourailua. Vasta pitkän vakuuttelun jälkeen *“hänen henkensä elpyi.”* Tekstissäkin mies, jota aikaisemmin kutsutaan syntänimellään, Jaakob, alkaa seuraavaksi taas kutsua itseään Jumalalta saadulla uudella nimellä Israel.⁴²

“Se on sittenkin totta! Poikani Joosef elää! Minä lähdän Egyptiin, että saan nähdä hänet ennen kuin kuolen.”

Niin koko iso suku (kaikenkaikkiaan 66 henkeä)⁴³ lähti Kanaanin maasta Egyptiin, Goosenin maakuntaan. Yli kahden kymmenen vuoden eron jälkeen isä ja poika tapasivat toisensa, lankesivat toistensa kaulaan ja *“itkivät kauan.”*

Tapaamisen jälkeen Israel sanoi:

*“Nyt minä kuolen mielelläni.”*⁴⁴

Eikö hän voi edes tällaisena hetkenä lakata puhumasta kuolemastaan?

Vielä kun Joosef esittelee isänsä Faaraolle, 130-vuotias Israel esittelee itsensä marisemalla:

*“Vähälukuiset ja onnettomat ovat elinvuoteni olleet, eikä niitä ole kertynyt minulle yhtä paljon kuin esi-isilleni heidän vaelluksensa aikana.”*⁴⁵

Ei ihme että keskustelu Faaraon kanssa jäi lyhyeksi.

Osa veljeksistä pestattiin Faaraon karjan päällismiehiksi. Loput saivat säännöllistä toimeentulotukea upporikkaan Joosefin yksityisestä Sossusta.⁴⁶

Jaakob eli Egyptissä vielä 17 vuotta,⁴⁷ Vasta silloin mies, joka oli aktiivisesti tehnyt kuolemaa ja uhannut kuolla jo vuosikymmeniä, alkoi vihdoinkin tarkoittaa mitä sanoo. Hän kutsui poikansa koolle ja vannotti Joosefia hautaamaan hänet kotikonnuille, sukuhautaan, jonka Aabraham oli aikanaan ostanut vaimolleen Saaralle.⁴⁸

Joosef lupasi toteuttaa isänsä viimeisen toivomuksen.

Sen jälkeen Jaakob siunasi Joosefin molemmat pojat, ja kutsui loputkin veljeksistä koolle pitääkseen heille jäähyväispuheen.

*“Tulkaa tänne, niin ilmoitan teille, mitä teille tapahtuu tulevina aikoina.”*⁴⁹

Kaikki kaksitoista veljestä saivat kuulla kunniansa, enemmän tai vähemmän osuvia luonneanalyysseja, muistutuksia menneistä rikkeistä jne. Jotkut hän siunasi, toiset kirosi. Joillekin hän ennusti loistavaa tulevaisuutta ja toisille hän povasi luuserin kohtaloa.⁵⁰

---

41 1Moos. 45:26

42 1Moos. 45:26-28.

43 1Moos. 46:26

44 1Moos. 46:30.

45 1Moos. 47:9.

46 1Moos. 47:12

47 1Moos. 47:28.

48 1Moos. 47:29:31

49 1Moos. 49:1.

Lopuksi Israel teki juuri sen, mitä veljekset olivat alunperinkin pelänneet: Hän antoi kaikkein väkevimmän siunauksensa Joosefille ja julisti tämän koko veljessarjan päämieheksi.⁵¹

Mielenkiintoista tässä puheessa on, että Jaakob ei sanallakaan mainitse veljesten tekemästä rikkeestä Joosefia vastaan. Hän kyllä haukkuu erityisesti Rubenia, Leeviä ja Simonia menneistä rikkeistä, niin kuin mies joka ei anna mitään anteeksi. Tiesikö hän edes mitä todellisuudessa oli tapahtunut? Vai uskoiko hän edelleen, että Jumala oli jotenkin pelastanut Joosefin petojen kynsistä ja toimittanut hänet ihmeen kaupalla Egyptin valtaistuimelle?

Näyttää siltä, että Joosefia myöten kaikki veljet osallistuivat loppuun asti salailuun, joka varjeli vanhaa depressiivistä isää totuudelta.

Puheensa jälkeen Israel *“kuoli ja tuli otetuksi heimonsa tykö”*⁵²

Mutta tarkoin varjeltu pimeä perhesalaisuus kummitteli yhä veljesten painajaisissa.

Kun hautajaiset olivat ohi ja suku palannut takaisin Joosefin reviirille, 17 vuotta kestänyt perherauha alkoi rakoilla. Veljekset huolestuivat uudestaan.

*“Entäpä jos Joosef nyt kääntyy meitä vastaan ja sittenkin kostaa meille kaiken sen pahan, minkä me hänelle teimme?”*⁵³

Entä jos Joosef on kärsivällisesti pidättäytynyt kostosta vain suojellakseen vanhaa itsesääliin taipuvaista isäänsä? Entä jos hän on vain kärsivällisesti odottanut päivää, jolloin suvun päämies olisi poissa pelistä?

Näin vaikeaa on uskoa, että todellinen anteeksianto ihmisten välillä oikeasti on mahdollinen. Kosto tai koston pelko tuntuu melkein luonnon omalta lailta, joka väistämättä mädättää kauneimmankin kukkasen. Anteeksianto on kuin epätodennäköinen luonnon oikku, joka ennemmin tai myöhemmin osoittautuu juuri sellaiseksi – pelkäksi oikuksi. Jäljelle jää vain väkivallan kierre, joka toistaa itseään yhtä varmasti kuin vuodenajat.

Kaksi ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa voimaa taistelee keskenään veljesten sydämissä. Vaikka he tuskin olisivat lyöneet vetoa anteeksiannon puolesta, he kuitenkin lähtevät täkyilemään, olisiko sittenkin mahdollista, että koston laki jäisi tällä kertaa toiseksi.

Suoraan välien selvittelyyn he eivät kuitenkaan vieläkään uskaltaudu. Tapansa mukaan he keksivät taas mahdollisimman liikuttavan tarinan. Isä Jaakobin nimissä seipitetty “viimeinen toivomus” varmaan tekisi vaikutuksen nyt jo kuusikymppiseen Joosefiin:

He lähettivät viestin sanansaattajan välityksellä. Arvelen heidän käyttäneen Benjaminia puhemiehenään. Hänen kauttaan tullutta viestiä Joosef tuskin pystyisi torjua.

---

50 Erityisen ankarasti hän puhutteli Leeviä ja Simeonia: *“Väkivaltaisista ovat heidän hankkeensa. Minä en suostu heidän juoniinsa, minun sydämeni ei liity heidän seuraansa. He ovat vihassaan tappaneet miehiä. Kirottu olkoon heidän vihansa, sillä se on kiivas, heidän raivonsa, sillä se on julma. Minä sirotan heidät Jaakobin heimojen sekaan, hajotan heidät Israelin joukkoon.”* Ei kovin mairitteleva kuvaus kansan tulevasta pappissuvusta. Tarkastellessani myöhemmin Mooseksen tarinaa tulemme näkemään kuinka olennaisesti tappaminen, väkivalta ja uhraaminen liittyvät yhteen leeviläisten pappudessa. Jopa leeviläisten valinta pappissuvuksi tapahtui palkintona heidän suorittamastaan joukkomurhasta (2Moos. 32:26-29.)

51 1Moos. 49:2-28.

52 1Moos. 49:33.

53 1Moos. 50:15.

“Isäsi käski ennen kuolemaansa ja sanoi: “Sanokaa Joosefille näin: Oi anna anteeksi veljiesi rikos ja synty, sillä pahasti he ovat menettelleet sinua kohtaan.” Anna siis isäsi Jumalan palvelijoille anteeksi heidän rikoksensa.”⁵⁴

Joosef itki saadessaan viestin.

Niin oli tarkoituskin. He vetoavat Joosefin tunteisiin isäänsä kohtaan ja puhuvat hänestä kuin tämä olisi ollut ainoastaan Joosefin isä. Itseään he kutsuvat vain *“isäsi Jumalan palvelijoiksi,”* ei saman isän lapsiksi, eikä Joosefin veljiksi.

Koko elämän aikana saatu johdonmukainen palaute oli mennyt perille. Puhuihan Jaakobkin usein vain yhdestä vaimosta ja kahdesta lapsesta, ikäänkuin hänellä ei muita vaimoja ja lapsia olisi ollutkaan.

Silti viesti kuulostaa minusta enemmän hätäiseltä yritykseltä suojella henkeään, kuin vilpittömältä halulta päästä todelliseen sovintoon. Siinä on enemmän manipulatiivista kieroutta, kuin selkärankaista yritystä vihdoinkin puhua asioista suoraan. Mutta toisaalta, olivathan he auttamattomasti alakynnessä. Pelkäävänä altavastajaan on vaikea pitää päätä pystyssä.

Kun he vihdoinkin itse uskaltavat lähteä samaan osoitukseen, johon viesti oli lähetetty, he eivät edes jää odottamaan vastausta, vaan heittäytyvät saman tien maahan ja tarjoutuvat Joosefin orjiksi. Tosi paikan tullen, kukaan heistä ei enää odottanut todellista anteeksiantoa, vaan kosto. He vain rukoilivat, että kosto olisi ansaittua laimeampi: ei tappotuomio, vaan elinikäinen orjuus.

Mutta isän nimissä lähetetty vetoamus oli mennyt Joosefiin täydestä.

“Älkää olko peloissanne, enhän minä ole Jumala. (Jumalaa leikkinyt mies vihjaisee, että “Jumala voisi kyllä kostaa, mutta minä en sitä tee.”) Te kyllä tarkoittitte minulle paha, mutta Jumala käänsi sen hyväksi. Hän antoi tämän kaiken tapahtua, jotta monet ihmiset saisivat jäädä henkiin. Älkää siis enää olko peloissanne. Minä huolehdin teistä, teidän vaimoistanne ja lapsistanne.”

Näin hän rauhoitteli heitä ja puhui heille lempeästi.⁵⁵

Joosefin vastaus oli kuin kopio siitä, mitä hän oli sanonut 17 vuotta aikaisemmin. Ainoa uusi elementti on se, että hän nyt syyttää heitä suoraan sanomalla: *“Te kyllä tarkoittitte minulle paha...”* Hän nimeää heidän rikoksensa ilman mitään *parhaanhan-teen-yrityksiä*. Heti sen jälkeen seuraa taas tuo sama teologinen koukusta päästö, jonka mukaan koko tapahtumasarja oli vain osa Jumalan huolellisesti suunnittelemaa *“Pelastakaa Israelilaiset”* -kampanjaa.

Tarkkaan ottaen Joosef ei edes sano antaako hän anteeksi vai ei. Hän kuitenkin tekee heille selväksi, ettei aio kostaa. Päinvastoin, hän aikoo pitää heistä huolta jatkossakin.

Mahdollisuus, joka jäi

Joka tapauksessa tämä ihmisluontoa hyvin realistisesti kuvaava kertomus, kaikessa karheudessaan, on kuvaus siitä, kuinka viholliset ovat vihdoinkin onnistuneet edes auttavasti tunnistamaan ja nimeämään menneessä tapahtuneen vääryyden. Tehdystä vääryydestä huolimatta, he ovat onnistuneet löytämään tavan elää uudestaan yhdessä toistensa kanssa. Ei tässä ole paratiisia rakennettu ennalleen. Kaukana siitä. Mutta anteeksiannon ja sovinnon kautta väkivallan kierre on tauolla ainakin yhden sukupolven ajan. Israelin kansan kahdentoista sukukunnan kantaisät saivat jatkaa elämäänsä. Sovinto ei mitätöinyt tehtyä vääryyttä, mutta käänsi tragedian jälkiseuraukset siunaukseksi.

---

54 1Moos. 50:16,17. Teksti vanhasta kirkkoraamatusta.

55 1Moos. 50:19-21.

Kyynikko voisi tietenkin huomauttaa, että hyvähän Joosefin oli tuollaisesta valta-asemasta käsin antaa anteeksi. Ylhäältä päin on aina helpompi olla armelias, kuin altavastaajan roolista käsin. Mitä olisi tapahtunut jos nälkä olisi jakautunut toisin päin ja Joosef olisi jäänyt vankilaan? Mitä jos Jaakobin pojat olisivat tulleet *myymään* egyptiläisille viljaa ja Joosef olisi tunnistanut heidät, kun ne tekevät kauppaa juuri sen vankilan ikkunan edessä, jonne Potifar oli hänet heittänyt, ja jonne hän nyt oli nääntymässä nälkään? Mitä olisi tapahtunut jos Joosef olisi kohdannut veljensä alennustilasta käsin?

Minusta tarina kertoo tarpeeksi selvästi, että todellinen anteeksianto on yhtä vaikeaa niin rikkaalle kuin köyhällekin. Joosef oli yltävastaaja ja veljet altavastaajia. Kummallakin oli yhtä suuria vaikeuksia löytää tasa-arvoiseen sovintoon ja molemminpuoleiseen kohtaamiseen johtavaa anteeksiantoa.

Oli Joosefin tarina historiallisesti täysin tosi tai ei⁵⁶, se on varmaan maailmanhistorian ensimmäisiä sankaritarinoita, joka selkeästi rikkoo mytologisen kaavan. Se paljastaa lukijoilleen kollektiivisen väkivallan vääräksi ja pakottaa jokaisen katsomaan elämää uhrin näkökulmasta. Uhrista tulee tässäkin tarinassa yhteisöä yhdistävä tekijä, mutta ei murhan jälkeen jumaloituna mytologisena hahmona, vaan elävänä, tuntevana ihmisenä, sovintoa vaivalloisesti rakentavana miehenä.

Kertoja ei myöskään ole idealisoinut Joosefia pyhimykseksi (niinkuin monet kertomuksen selittäjät ovat), joka ensi tapaamisella ryntää antamaan anteeksi. Hänet kuvataan suvereenista vallastaan nautiskelevana tyrannina, joka pompottaa veljiään mielin määrin. Hän suorastaan leikkii heidän ahdingollaan kuin kissa, joka on saanut hiiren kynsiinsä ja päästää sen välillä vapaaksi, nauttiakseen metsästyksen jännityksestä vielä hetken, ennen kuin lopulta panee sen kierrätykseen. Joosef ei todellakaan ole mikään viaton uhri. Hänellä olisi itselläänkin ollut aika paljon anteeksi pyydyttävää. Oma anteeksipyyntöään hän ei ainakaan tämän kertomuksen puitteissa koskaan edes harkinnut.

Joosef kävi kovan taistelun sitä kiusausta vastaan, jonka kanssa jokainen meistä joutuu taistelemaan: Miten voin olla matkimatta niitä väkivallan tekijöitä, joiden uhriksi itse olen joutunut? Miten voin olla maksamatta potut pottuina, kun siihen kerta tarjoutuu niin oivallinen tilaisuus? Joosefhan olisi voinut kuvitella, että oikeudenmukaisen koston Jumala on suuressa arnessaan antanut hänelle tämän mahtavan valta-aseman, vain saadakseen mahdollisuuden maksaa takaisin kokemansa vääryyden. Tilanteessahan oli selvästi juuri siihen suuntaan viittaavaa "johdatuksen makua."

Tämä kertomus antaa meille ensimmäisen Raamatussa esiintyvän vihjeen siitä, miltä anteeksianto voisi näyttää ihmisten maailmassa.

Luettuani tämän lapsuudestani tutun tarinan nyt pitkästä ajasta uudelleen ja huomattuani kuinka monivivahteisen realistisesti se oikeastaan kertoo anteeksiantamisen vaikeudesta, ihmettelen miksi Vanhassa Testamentissa tämän jälkeen puhutaan niin vähän ihmisten välisestä anteeksiannosta. Jos Israelin kansan alkutarinoihin kuului näin väkevä kertomus sovinnon tekemisen tärkeydestä, niin luulisi, että sen vaikutus heijastuisi kansan historiaan, lainsäädäntöön ja poliittiseen elämään, tai että sen kaikuja kuultaisiin edes profeettojen julistuksessa. Mutta ei.

---

56 Aabrahamin, Iisakin, Jaakobin tai Mooseksen olemassaolosta tai heidän jälkeläistensä 400-vuotisesta oleilusta Egyptistä, ei ole olemassa ainuttakaan suoraa arkeologista todistetta. Skeptikko haluaa tietenkin pitää ne keksittyinä kunnes tosin todistetaan. Se on minusta vähän kohtuutonta näin vanhan henkilöhistorian suhteen. <R>Vaikka tämä tarina ei olisikaan historiallisesti tosi sanan modernissa merkityksessä, joka edellyttää luotettavan silminnäkiäjän todistuksen, uskon kuitenkin sen sisältävän tosi tapahtumia ja oikeita ihmisiä. Vaikka tämäkään ei pitäisi paikkansa, uskon että tarina (vaikka olisi keksittykin) kertoo Jumalan asteittaisesta astumisesta ihmisten maailmaan. Pala kerrallaan Raamatun vanhimmat tarinat paljastavat ihmisenä elämisen perusongelmat ja Jumalan vastauksen niihin. Vaikka nämä tarinat eivät olisikaan tarkkoja kuvauksia historiallista faktoista, ne ovat paljon syvemmällä tasolla tosia. Ne kertovat kauan sitten alkaneesta taistelusta toisen halujen imitoimista, kateutta, katkeruutta ja pyhitettyä väkivaltaa vastaan.,

Israelin myöhempi historia polkee tämän tarinan alleen kuin se olisi turha ja epärealistinen lasten satu, vailla mitään tekemistä Jumalan luonteen tai tahdon kanssa. Sisällissota erottaa sukukunnat kahden ja kymmenen sukukunnan valtioihin. Juuri kukaan ei puhunut anteeksiannosta tapana ratkaista kahden piskuisen valtion välisiä tai sisäisiä vihollisuuksia. Kuninkaat ja heidän alaisensa, jopa monet papit ja profeetat matkivat enemmän Kainia kuin Joosefia, joutuessaan ristiriitaan.⁵⁷

Vaikka ihmisten välinen anteeksianto ei ollutkaan keskeinen teema Vanhan Testamentin maailmassa, israelilaiset keskittyivät yhä enemmän kysymykseen siitä, mitä Jumala voi ja haluaa tehdä ihmisen pahuuden suhteen, ja millä perusteella Jumala antaa ihmisille anteeksi – jos ylipäänsä antaa. Ahdistava kysymys Jumalan anteeksiannosta tuli niin keskeiseksi, että ihmisten välinen sovinnon tekeminen jäi toiseksi.

Esimerkki tästä on katuvan **Daavidin** rukous, kun hän oli murhauttanut **Uurian** saadakseen hänen vaimonsa, **Batseban**, omakseen:

“Sillä minä tunnen rikokseni, ja minun syntini on aina minun edessäni. Sinua ainoata vastaan minä olen syntiä tehnyt, tehnyt sitä mikä on paha sinun silmissäsi.”⁵⁸

Daavidin katumus on niin Jumalakeskeistä, että hän tuntuu mitätöivän tekonsa sosiaalisen ulottuvuuden. Daavidin juonen takia moni muukin oli turhaan menettänyt henkensä. Toisaalta jokainen Daavidin tuottama kuolema oli pohjimmiltaan rikos Jumalaa vastaan.

Vanha Testamentti elää loppuun asti näiden kahden ulottuvuuden ristiriidassa, kykenemättä sitä ratkaisemaan. Vasta Uuden Testamentin puolella sovinto suhteessa Jumalaan ja ihmisiin löytää keskinäisen tasapainon.⁵⁹ Taivaallinen ja maan päällinen anteeksianto nivoutuvat yhteen, olennaiseksi osaksi yhtä ja samaa sovinnon teon prosessia, joka ainoana pystyy lopettamaan pyhitetyn väkivallan kierteen.

Kertomus Joosefista antaa toivoa siitä, että ihmistenkin välinen anteeksianto ja sovinto on mahdollista. Toivo tosin alkaa hyvin pienestä ja epätodennäköisen tuntuista kipinästä. Se välähtää niin tummassa maisemassa, että sitä voisi helposti luulla vain näköharhaksi ja epärealistiseksi toiveajatteluksi.

Yö on vieläkin pimeä. Anteeksianto, anteeksi saaminen, sovinto ja kohtaaminen tuntuvat edelleenkin yhtä epätodennäköisiltä mahdollisuuksilta – mutta kuitenkin mahdollisuuksilta. Vai?

Hänen palveluksessaan: *Daniel*

---

57 **D. W. Shriver**. *An Ethic for your Enemies*. s.29

58 Ps. 51:5,6.

59 Senkin viimeinen kirja vielä peräänkuuluttaa kostoja. Johanneksen Ilmestyskirja ei ole helppo nakki, mutta en aio ohittaa sitä. Tarkoitukseni on pysyä uskollisena kaikelle sille, mikä Raamatusta loukkaa (Raamatusta oppimamme) väkivallattomuuden periaatetta.